

Várakozás

Egyenes, akár a cövek, a derekát kihúzza, s ha lépkedés közben a térde megroggyan, nem veszi észre, bár néha, henteente egyszer-kétszer és éppen most, az asztalnál ülve elfutja a meleg, mert hirtelen úgy rémlik neki, hogy tegnap, éppen amikor munkára indulva fölvette az esőköpenyt s a kilincstért nyúlt, ok nélkül megcsuklott a térde s ez már alighanem az öregség jele lesz (ember, harminc éve azt lessük, milyen alkalommal, milyen tennél kapjuk majd rajta magunkat azon, hogy no, most már tényleg megöregedtünk). Ugyan-ugyan, hisz legénykoromban is megesett duhaj éjszakák után, és... nem, ez még nem annak a jele. Kihúzza az asztalfiókot, füzetet és ceruzát vesz elő, aztán szemét tágra meresztvé szép lassan, egyenlő távolságokra vonalakat húzигál. Az asszony a másik asztalról rakosgat — éppen ebéd után vannak —, s hátra se fordul, tudja, mit csinál a férje, szinte maga előtt látja az előredülő, kihúzott, egyenes derekat s a nagy, kissé vizenyős szemet.

— Szemüveg kellene már neked! — mondja az asszony továbbra is rakosgatva, s mivel a háta mögöl nem hall mozgolódást, csak a ceruza egyenletes zizegését, amint időnként végigszánt a papíron, tehát János elengedte a szót a füle mellett. Az utóbbi időben egyre többször elengedi így a mondatokat a füle mellett, érdekes lehet, hogy már süketül is, mert azelőtt nem volt ilyen, ki kellene már egyszer próbálni. Kicsit hangosabban kiáltja (ahogy a süketekhez szokás beszélni):

— Szemüveg kellene már neked, mert így elrontod a szemedet!

— Hallottam már! Te már nagyon sokat tudsz, el kellene menned doktornak! Annyit csárogatsz már, mint egy öregasszony, tán jó lenne már leszokni erről, mi?

Hagyjál békén, mert látod, hogy dolgom van!

„Hát mégis az alsócombod ette meg”, dűnnyögte magában az asszony, amikor kiragadott egy csontot az egyik tányérból és rövidlátóan szemüvege elé nyomta. „Mégiscsak azt ette meg”.

Ekor valami éktelenül csörömpölt s a padlón darabokra tört.

Az asszony kétségbeesve pislogott és ijedtében nem tudott lehajolni.

János ceruzája megállt a füzet közepén:

— Rágja le a tövít a megváltó, tudtam! Na, nesze neked szemüveg. Neked már a szemüveg se segít! („Mevénült már ez az asszony, látom, nem hiába hullott ki a foga is.”) Már megint egy tányér! Tudod te mennyibe kerül egy tányér? Osztán én csak dolgozhatok estétől hajnalig. Na, mit állsz ott, mint egy messiás, tán gyökeret vert a lábad?! (Azelőtt is akkor gyött rá még az üzekedés is, amikor nekem a számadást köllött megcsinálni, oszt törtem a fejem, de akkor még, ha csinált is valami bajt, legalább szépen tudott sírni, meg kipirosodott az orcája, mindene rengett a ruhája alatt, de most már...!) Verd földhöz sorban a tányérokot! aztán majd...

Ekkor már vörösödni kezdett János, ezért az asszony fölnyalábolta az asztalról a csetrest és csak úgy melleleg dűnnyögve kicsoszogott a konyhába. Elővette a mosogatóvizet és belenyomott egy tányért. „No nézd, no nézd, a vén bolondot, még mindég úgy tesz, mintha a markában lenne a világ közepe”. Még jó, hogy most munkája van, gondolta az asszony, mert különben most egyre csak jönne utána, egyre csak a nyomában járna és szüntelenül azt mondogatná, hogy így a tányér,

úgy a tányér, így a kutyaszentjít, amúgy a szépszerelmit; csak rágná az ember nyakát. A tányérok, néhány fazék, úgy fürdött a gőzölgő vízben, az asszony ügyes ujjai között, mint a bába kezén a csecsemő. Éveken át, nap mint nap: fazekak, lábasok, tányérok. Valamikor, amikor még itthon voltak a gyerekek, még sokkaltasokkal több. Akkor még minden más volt. Akkor még volt min rágódnia a Jánosnak, de már vagy öt éve, mióta teljesen egyedül vagyunk, csak itthon rágódik a János, mert öregszik, tudom én azt jól, gondolta az asszony. Mert minden másképp volt, egészen másképp, még mikor fiatal számadó volt a János azon a hatalmas birtokon napnyugtának, a Duna mellett. Más volt akkor még, hajhaj, én tudom azt. Meg még később is, amikor emerre a kis szikes pusztára kerültünk ispánnak (amott igazi úr volt az ispán, csizmás, lovaglónadrágos és pálcás, de mindig borotvátlan), a gyerekek meg már egyre nőttek, mert János éjjel sosem aludt, nappal meg úgy dolgozott, mintha masina lenne. („Megyek”, szölt most János és már nem is látszott rajta az előbbi indulat, amikor kilépett az ajtón és behúzta maga után. Az asszony törölgetőrongyot rántott elő a padról és sorravette a tányérokát.) De most már elfelejti, hogy tegnap vettünk dohányt és ma is küld, hogy vegyek, pedig az este ebből az új dohányból vitt magával, amit vettem neki. Most már mindent elfelejt. És felejt a munkában is. Én tudom. Elfelejtette, hogy tegnap kiadták mára is az abrakot és ismét kiutaltatja, veszekszik érte. Ma azt hiszi, hogy így beszélték meg, pedig tegnap épp amúgy, épp az ellenkezőjét mondták. Ez így van. Én tudom, hogy felejt. Amikor leváltották és azt mondták, „János bátyó, jó lesz maga éjjeliőrnek, fájn dolog az, semmi gond, aludni meg úgyse bír már, többször is panaszkodott rá”, na, ekkor János egy hétig egy szót se szölt, csak került-fordult és hiába is mondtam neki: „Nyughass, mi bajod, másfél év múlva amúgyis nyugdíjat kapsz!”, akkor szólalt meg először s ekkor is csak ennyit: „Kitúrtak!”, és egy hétig megint egy fél mukk se jött ki a száján.

— Pedig már rég nem vagy ám az, ami ott voltál, — mondta az asszony és a fal felé intett, ott egy sárga rázában kép díszelgett. A képen: egy asztalnál (fiókja van, tehát íróasztal) délceg fiatalember ül, kezében ceruza, nagy fekete szemével farkasszemet nézett a fényképezőgép lencséjével, ezért bármerről is nézed, úgy mutat, éppen terád néz; tüskös bajsza van és

mögötte, a falon egy térkép és néhány vonalzó lóg egy szögről. „Az már nem te vagy”, — dűnnyögi az asszony, mert már azóta messze járunk. Most már nem kell szép igyekezettel tűvé hegyezned a ceruzádat és az asztalhoz ülnöd s számolni, jegyezgetni, beosztani, számlálgatni. Amikor leváltottak, hónapokig csak hegyezgetted a ceruzádat és papírt szedtél elő, firkáltál rá (egyszer, mikor nem voltál itthon, előkerestem egy ilyen papírt, megnéztem, mit írtál rá, de csak a te neved állt ott százszor is tán, meg a lányodé, meg az enyéem, meg csak egyazon szó: hajnalodik; százszor is egymás után, ember, minden vonala pontosan egyforma volt. Másnap, mikor megint az asztalhoz ültél, kiabálni kezdte: „Ki motoszkált itt az asztalomban?” — kérdezted, pedig tudhattad volna, hogy én, mert csak ketten vagyunk. „Azt szeretném én tudni, ki mert ide nyúlni, mi lesz itt már?” — mondogattad. Pedig életemben csak másodszor nyúltam a fiókodba.) egyre csak firkáltál a papírra és én jól láttam, sokszor lestelek akkor, készakarva törted ki a ceruzád hegyét, csakhogy hegyezned kelljen, csakhogy már megint hegyezhesd. De ugyan merre is mentél mostan?...

(Az állami birtok központjában van a kocsmá. Egy sarokasztalnál három fiatalember üldögél. Éppen most állt elébük komoly jónapot köszöntve János, maga alá húzta a negyedik széket, az asztalra tette és föllapozta a gyönyörű, kivonalazott füzetet.

— A szákszervezeti tagdíjat még nem fizettétek, emberek, — mondja János és kikeresi az emberek nevét, — hetven dinárt kapok tőled, Balázs.

— Már megint... Fizettem én már magának hetvenet, — mondta Balázs és kortyolt a borból, megmosta benne a fogát.

— Az másik hónapra volt, Balázs.

— Nem erre a hónapra volt az?

— Nem, Balázs. Bélyegeket is adtam...

— De mintha erre a hónapra lett volna.

— Be van az ide írva, — mutatta elő a füzetet János, — Be van az írva. A könyv nem csal, Balázs. A betű nem hazudik, Balázs, nézd, be van az írva, meg most is beírom mindjárt, bélyegeket is kapsz, aztán a könyv, az sose hazudik, Balázs...

— Hetven dináron több mint negyed kiló szűzdohányt lehet ám venni...

— Merthogy Balázs nagyon szereti a szűzet, — szolt közbe a foghíjas szomszéd s megnyálazta a cigarettát.

— Csak baj van ezzel a szakszervezettel. Hol konferencia, hol tagdíj, de más hasznom nincs belőle.

— Ne beszélj így, Balázs — mondja János és komolyan néz a fiatalember szemébe. — Ne beszélj hübelebalázs-módján, Balázs.

— Hahahaha! — nevetnek az emberek. De Jánosnak egy izma sem rándult és komolyan, okosan folytatja:

— A szakszervezet véd és nem dobhatnak ki akármikor a munkából. A szakszervezet járta ki a fizetett évi szabadságot, és a... és a... és a... Hetven dinárral tartozol, Balázs.)

...Ja persze, biztos a szakszervezet miatt mentél. Persze, már elseje van és most legalább tizenötödikéig van dolgod. Én azt hiszem, hogy egy fél évvel ezelőtt éledtél föl, amióta a szakszervezet pénzét jegyezgeted. De most is elfelejtetted magadra venni a ködmönt és megfázol, megint náthás leszel. Mióta öregedsz, már zsebkendőt sem viszel soha, nem is használod, mert az már úgysem lenne elég, hisz mindig megfázol. Na, majd, ha kitalaszodik... De tavaszra már nyugdíjba mész. Lehet, hogy igaza volt a Julinak és csak azért tettek éjjeliőrnek, mert már csak másfél évéd hiányzott s hát: húzd ki addig. De már csak fél év van hátra. És tavasszal füstölgethatsz, kiülhetsz a ház elé, sétálgathatsz és nem kell többet dol-

goznod, hűsölhetsz naphosszat. Most azért még jó: esténként fölpackolsz, reggel hazajössz. Dolgozol. De mit csinálsz majd akkor? Még jobban rágod a lelkem? Mit csinálsz majd, Jánosom? Te nem vagy olyan, mint a Kálmán. Ő játszik a gyerekekkel és elsején hozza haza a nyugdíjat. Te más vagy. Én majd elvesztködöm, nézelődöm s mert téged nem kell a munkára készítenem, sorrautazgatom a lányainkat, fiainkat. Nem tudom még, hogyan lesz, János, mert nem is tudom, mit is lehet csinálni, ha nem kell csinálni semmit. Ha nem kell dolgozni. Már most ezt kell majd megszokni. Megöregedtünk János, de te komisz vagy, látod, máma is levertem egy tányért és te mindjárt föllobbansz. Nem szoktam én az edényt törni, de az idén már ez a harmadik eset. Megöregedtünk, ládd, már a szemüveg se segít, pedig én messziről fölismertem valaha még a karvalyt is. Látod, ide jutottunk.

Lassan, csendben szürkült odakinn.

Az asszony papírba csavart egy darab szalonnát, kenyeret, egy kis flakóba pálinkát töltött. Dohányt készített. Mindent szépen elrakott egy elnyűtt aktatáskába. Ezt egy székre tette. Megivott egy pohár vizet. Aztán a padkára ült, a kemence mellé, és maga elé bámult. Később, jóval később az ablakra pillantott, megakadt a tekintete az eperfa egyik ágán. Óra kongatott, megszámolta, hányat.

„Már nagyon szürkül”, — dünnyögte, de nem mozdult.

Várt, várt, mint ahogy egész életében csak ezt tette: csendes békességben várakozott Jánosra.